



Program nauczania języka niemieckiego

**dla klas IV-VI
szkoły podstawowej
z kontynuacją w gimnazjum
w klasach 1-3**

Magdalena Ptak
Halina Sowa-Babik
Elżbieta Świerczyńska

PL
Z-56
(4,2003)

Programy nauczania dla szkół podstawowych i gimnazjów
wydane nakładem Wydawnictwa Szkolnego PWN
i zatwierdzone przez Ministra Edukacji Narodowej
jako zgodne z założeniami reformy.

1. Mój świat. Program kształcenia zintegrowanego
w szkole podstawowej
2. Program nauczania języka angielskiego
dla klas I-III szkoły podstawowej
3. Program nauczania języka niemieckiego
dla klas I-III szkoły podstawowej
4. Program nauczania przyrody
w klasach IV-VI zreformowanej szkoły podstawowej
5. Eureka – program nauczania matematyki
w szkole podstawowej dla klas IV-VI
6. W rodzinie, w Polsce, w Europie – program przedmiotu
historia i społeczeństwo dla klas IV-VI szkoły podstawowej
7. Program nauczania języka angielskiego
dla klas IV-VI szkoły podstawowej
8. Świat człowieka – program bloku humanistycznego
dla gimnazjum
9. Program nauczania informatyki w gimnazjum
10. Program nauczania biologii w gimnazjum
11. Fizyka w gimnazjum. Program nauczania
fizyki i astronomii w gimnazjum
12. Eureka. Program nauczania matematyki w gimnazjum
13. Program nauczania języka rosyjskiego w gimnazjum i liceum
14. Program nauczania języka niemieckiego dla klas IV-VI szkoły
podstawowej z kontynuacją w gimnazjum w klasach 1-3





Program nauczania języka niemieckiego

**dla klas IV-VI
szkoły podstawowej
z kontynuacją w gimnazjum
w klasach 1-3**

Magdalena Ptak
Halina Sowa-Babik
Elżbieta Świerczyńska

Recenzenci:

prof. dr hab. Hanna Komorowska
mgr Iwona Kornaś

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych:

Maryna Wiśniewska

Redaktor techniczny:

Maryla Broda

Konsultacja metodyczna:

Grażyna Migdalska

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
-Schulbuchbibliothek-

2005/705

Program dopuszczony do użytku szkolnego
przez Ministra Edukacji Narodowej
pod numerem DKW-4014-213/99

Copyright © by Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.
Warszawa 1999

ISBN 83-7195-006-3

PL
Z-56
(4.2003) -6

Spis treści

Metryczka programu	4
Wstęp	5
1. Ogólna charakterystyka programu	7
2. Cele ogólne	9
3. Opis pożądaných umiejętności (cele szczegółowe).....	10
4. Kryteria decydujące o materiale nauczania	12
5. Materiał nauczania	13
6. Tabelaryczne zestawienie materiału nauczania	16
7. Propozycja realizacji aktów mowy na poszczególnych etapach	20
8. Metodyczne uwagi dotyczące realizacji programu	24
9. Ścieżki edukacyjne	33
10. Strategie uczenia się	35
11. Przewidywane osiągnięcia uczniów i propozycje metod ich oceny	38

Metryczka programu

Program nauczania języka niemieckiego dla klas IV-VI szkoły podstawowej (drugi etap edukacyjny) oraz dla klas 1-3 gimnazjum (trzeci etap edukacyjny – kontynuacja). Kurs podstawowy przewidziany na 2-3 godziny lekcyjne tygodniowo w sześcioletnim cyklu kształcenia

Autorzy programu:

mgr Magdalena Ptak

absolwentka Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, I stopień specjalizacji zawodowej, prowadzi ćwiczenia z metodyki ze studentami UJ, Autorka scenariusza programu *der, die, das. Multimedialny kurs języka niemieckiego*, Warszawa-Wrocław 1999, 14-letni staż pracy w szkole.

dr Halina Sowa-Babik

Starszy wykładowca w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, prowadzi zajęcia z metodyki nauczania języka niemieckiego.

mgr Elżbieta Świerczyńska

III stopień specjalizacji zawodowej, edukator, uczestnik programu „Nowa Szkoła” 20-letni staż pracy w szkole.

Właściciel autorskich praw majątkowych:

Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.

00-236 Warszawa, ul. Świętojerska 5/7

Wstęp

Czym jest nowoczesny program nauczania w dobie reformy oświaty, czy różni się od programów funkcjonujących do tej pory?

Podstawowym wyróżnikiem są jego cele. W nowoczesnej szkole chodzi bowiem nie o „przerobienie materiału”, czy jeszcze dobitniej „przerobienie podręcznika”. W nowoczesnej szkole najważniejszy jest uczeń: jego potrzeby, jego osobowość, role, jakie będzie pełnił w życiu. Szkoła powinna więc wyposażyć go nie tylko w wiedzę, ale przede wszystkim dać mu narzędzia potrzebne do zdobywania jej, rozwinąć w nim umiejętności, które pozwolą mu na samodzielne funkcjonowanie w przyszłości, umiejętności ułatwiające wykorzystywanie zdobytej wiedzy.

Ważną rolę w nowoczesnym kształceniu ucznia pełni nauka języka obcego. Jest on nie tylko nośnikiem wartości interkulturowych, ale jego znajomość wzmacnia także poczucie własnej wartości i tożsamości narodowej. Poprzez przekazywane treści otwiera na świat, uczy tolerancji nieodzownej w zjednoczonej Europie, do której dążymy. Znajomość języka obcego to umiejętność, bez której trudno sobie dziś wyobrazić funkcjonowanie w świecie.

**Od aktywności, przez samodzielność,
do odpowiedzialnej dojrzałości**

1. Ogólna charakterystyka programu i warunki jego realizacji

Niniejszy dokument powstaje u progu wprowadzanej reformy systemu edukacji i wychodzi naprzeciw potrzebom stworzenia jednolitego programu nauczania języka niemieckiego w sześcioletnim cyklu kształcenia, począwszy od czwartej klasy szkoły podstawowej (drugi etap edukacyjny) do trzeciej klasy gimnazjum (trzeci etap edukacyjny).

Program uwzględnia założenia zawarte w wydanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej *Podstawie programowej*, dotyczące nauczania języków obcych oraz innych przedmiotów, łączy je, rozwija i uzupełnia (ścieżki edukacyjne). Koncepcja programu opiera się na założeniach metody komunikatywno-pragmatycznej, ukierunkowanej na działanie językowe, w którym gramatyka nie jest elementem dominującym, lecz wplecionym w kontekst sytuacyjny. Koncepcja ta uwzględnia też aspekty interkulturowe charakterystyczne dla niemieckiego obszaru językowego. Zakłada również stopniowanie trudności zadań adekwatne do rozwoju intelektualnego i emocjonalnego ucznia w kolejnych grupach wiekowych.

Użytkownicy programu

Bezpośrednimi użytkownikami programu są nauczyciele języka niemieckiego pracujący z uczniami w szkole podstawowej oraz nauczyciele gimnazjów, w których uczniowie kontynuować będą zdobywanie kompetencji z języka niemieckiego. Ma on na celu pomoc nauczycielom przy określeniu celów nauczania, przy doborze podręcznika i innych pomocy dydaktycznych. Uwzględniając zmianę struktury systemu edukacji i możliwość ciągłego doskonalenia kompetencji językowych w sześcioletnim cyklu kształcenia Wydawnictwo Szkolne PWN przygotowuje nową serię podręczników *der, die, das neu*, odpowiadającą w pełni wymogom nowej szkoły i uwzględniającą założenia niniejszego programu. Z propozycji okołopodręcznikowych wymienić należy komputerowy program do nauki języka niemieckiego¹, poszerzający i uzupełniający materiał serii podręczników *der, die, das*, przewidziany do indywidualizacji pracy z poszczególnymi uczniami.

Czas realizacji

Niniejszy program przewiduje (zgodnie z propozycją MEN) naukę języka niemieckiego w wymiarze 2-3 godzin lekcyjnych tygodniowo w dwóch etapach nauczania:

- etap podstawowy nauki w klasach IV-VI szkoły podstawowej, 2-3 godziny tygodniowo (8 godzin tygodniowo w ciągu trzech lat, zgodnie z ramowym planem nauczania), obejmujący uczniów rozpoczynających naukę języka niemieckiego (cechuje go w głównej mierze odtwórcze posługiwanie się językiem, krótkie wypowiedzi, proste struktury gramatyczne, reakcje językowe oparte na wzorach, komunikowanie się w typowych, prostych sytuacjach życia codziennego),
- etap kontynuacji w klasach 1-3 gimnazjum, 3 godziny tygodniowo, obejmujący uczniów, którzy ukończyli już trzyletni etap podstawowy i kontynuują naukę języka niemieckiego w gimnazjum (cechuje go zbliżenie się do komunikowania

¹ *der, die das. Multimedialny kurs języka niemieckiego*. Wydawnictwo Szkolne PWN, Vulcan Media, Warszawa–Wrocław 1999

w języku standardowym, dłuższe wypowiedzi, umiejętność radzenia sobie z sytuacjami specjalistycznymi, samodzielność i twórcze traktowanie materiału językowego).

Liczebność grup

Program przewiduje naukę w grupach liczących maksymalnie 15 uczniów, ponieważ przede wszystkim ze względu na sprawność mówienia mała liczba uczniów jest jednym z podstawowych warunków efektywności nauczania języka obcego. W razie braku możliwości podziału klas na grupy językowe dyrekcja szkoły oraz nauczyciel powinni poinformować uczniów i rodziców o spodziewanej zmniejszonej efektywności osiągnięcia założonych celów.

Kwalifikacje nauczycieli

Program przeznaczony jest do realizacji przez nauczycieli posiadających kwalifikacje językowe i metodyczne wymagane przez władze oświatowe do nauczania języka niemieckiego w szkole podstawowej i gimnazjum.

Wyposażenie szkoły

Jednym z warunków efektywnego nauczania języka niemieckiego według proponowanego programu jest wyposażenie szkoły w techniczne środki nauczania (magnetofon, rzutnik pisma, odtwarzacz wideo i rzutnik do przeźroczy) oraz uzupełniające materiały pomocnicze (mapy, barwne ilustracje, słowniki, plansze, rekwizyty).

Aby nie narzucać nauczycielom sztywnego trzymania się kolejności realizacji materiału nauczania przewidzianego dla danego etapu, w programie tym ani treści, ani kategorie gramatyczne nie zostały rozbite na poszczególne klasy. Program określa jedynie poziom kompetencji językowych dla poszczególnych sprawności oraz wymienia proponowane tematy, sytuacje i kategorie gramatyczne, a także akty mowy realizujące poszczególne intencje komunikacyjne, jakie uczeń powinien znać po ukończeniu etapu podstawowego i etapu kontynuacji. Każdemu z etapów zostały przyporządkowane konkretne cele, zakresy tematyczne i kategorie gramatyczne. Ponieważ program przewiduje spiralną realizację proponowanych treści i umiejętności, przedstawiamy jedną listę aktów mowy dla obu etapów. Umieszczona pod nią tabela prezentuje dodatkową listę przykładów ich realizacji celem unaocznienia progresji umiejętności i wymagań wobec uczniów.

Program proponuje także, przygotowując uczniów na etapie podstawowym do gimnazjalnej „samodzielności”, a na etapie gimnazjum do licealnej „dojrzałości”, stosowanie w trakcie całego procesu nauczania strategii przyswajania sobie wiedzy i nabywania umiejętności.

By zapewnić uczniom osiągnięcie założonych w programie celów oraz określenie stopnia opanowania poszczególnych sprawności językowych, proponujemy stosowanie na obu etapach arkuszy do samodzielnej kontroli, ćwiczeń kontrolnych z kluczem oraz odpowiednich testów zbliżonych do standardów egzaminacyjnych stosowanych przez Instytut Goethego oraz Instytut Kultury Austriackiej.

Wyżej wymienione elementy systemu kontroli znajdują się też w książkach dla nauczyciela, opracowywanych do nowej, uwzględniającej zreformowaną strukturę szkolnictwa, serii podręczników do języka niemieckiego *der, die, das neu*, przygotowywanej przez Wydawnictwo Szkolne PWN.

2. Cele ogólne

Program zakłada realizację ogólnowychowawczych celów nauczania zgodnych z założeniami *Podstawy programowej kształcenia ogólnego* dla szkół podstawowych i gimnazjów wynikających z zadań ogólnych szkoły, a szczególnie:

- rozwój kompetencji językowych umożliwiających porozumiewanie się i działanie w języku obcym (środowisku obcojęzycznym),
- zrozumienie i szacunek dla innych kultur,
- rozwój krytycznego, logicznego i twórczego myślenia,
- rozwój osobowości,
- rozwijanie zachowań pro społecznych,
- przygotowanie ucznia do samodzielności.

Nauczyciel języka obcego powinien pamiętać, że jego zadaniem w szkole jest nie tylko kształtowanie umiejętności językowych uczniów czy przekazywanie wiedzy, ale także działania wychowawcze, zawarte w *Podstawie programowej*, w „Programie Wychowawczym” i „Ścieżkach edukacyjnych”, winien więc zmierzać do tego, aby uczniowie:

- rozwijali w sobie dociekliwość poznawczą,
- mieli świadomość życiowej użyteczności poznawanych treści i opanowywanych umiejętności,
- uczyli się szacunku dla dobra wspólnego,
- przygotowywali się do rozpoznawania wartości moralnych, dokonywania wyborów i hierarchizacji wartości,
- posiadali umiejętność słuchania innych i rozumienia ich poglądów.

3. Opis pożądanych umiejętności (cele szczegółowe)

Opis ten opracowany został na podstawie skali skonstruowanej na zlecenie Rady Europy w celu zunifikowania standardów osiągnięć językowych we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

Etap podstawowy: klasy IV-VI szkoły podstawowej

Według skali EUROCENTRES² uczeń powinien osiągnąć drugi poziom w opanowaniu sprawności językowej realizujący poniższe założenia.

W zakresie rozumienia za słuchu

uczeń powinien:

- rozumieć ogólny sens prostych sytuacji komunikacyjnych,
- rozumieć proste, nieskomplikowane wypowiedzi kierowane bezpośrednio do niego powoli i wyraźnie przez nauczyciela,
- rozumieć globalnie sens informacji płynących z mediów i umieć wyszukiwać informacje szczegółowe.

W zakresie mówienia

uczeń powinien umieć:

- zadawać proste pytania i udzielać prostych odpowiedzi,
- zdobywać i udzielać informacji w typowych sytuacjach dnia codziennego,
- wyrazić w prostych słowach myśli, spostrzeżenia i pytania dotyczące najbliższego otoczenia,
- inicjować i podtrzymywać prostą rozmowę w sytuacji bezpośredniego kontaktu z rozmówcą, a także z jego pomocą,
- poprawnie artykułować słowa z zakresu poznanego materiału językowego.

W zakresie rozumienia tekstu pisanego (czytanie)

uczeń powinien:

- rozumieć podstawowe napisy i ogłoszenia ułatwiające orientację w środowisku,
- umieć wyszukiwać w tekstach o przewidywalnej treści (np. Kochrezept) interesujące go informacje,
- rozumieć globalny sens prostych, adaptowanych tekstów.

W zakresie pisania

uczeń powinien umieć:

- dostrzegać różnice między fonetyczną a graficzną formą wyrazu,
- prawidłowo odpisać krótki tekst,
- odpowiedzieć na zawarte w ćwiczeniach polecenia (pisanie odtwórcze),
- napisać krótki list inicjujący znajomość, kartkę z pozdrowieniami, wypełnić prosty formularz, a także umieć sporządzić krótką notatkę.

² *Language – Portfolio Languages – Sprachenportfolio*, hg. Arbeitsgruppe, Cadre de référence pour l'évaluation en langues étrangères en Suisse 1996

Etap kontynuacji: klasy 1-3 gimnazjum

Według skali EUROCENTRES uczeń powinien osiągnąć czwarty poziom w opanowaniu sprawności językowej, zapewniający w miarę sprawną komunikację językową na poziomie egzaminu „Zertifikat Deutsch als Fremdsprache”.

W zakresie rozumienia za słuchu

uczeń powinien:

- rozumieć proste wypowiedzi wypowiedziane językiem standardowym przez rodzimych użytkowników języka, dotyczące przede wszystkim sytuacji życia codziennego,
- rozumieć wybrane fragmenty z programów radiowo-telewizyjnych poruszających znany mu temat,
- rozumieć sens prostych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. rozmowa przez telefon)
- domyślać się z kontekstu znaczenia nieznanych słów.

W zakresie mówienia

uczeń powinien:

- formułować krótkie, płynne i spójne wypowiedzi na określone tematy,
- znać zasady fonetyki w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi,
- umieć wziąć udział w prostej rozmowie i wymianie informacji na znany mu temat z podaniem argumentów,
- wyrażać własne opinie i relacjonować wypowiedzi innych, a wypowiedzi te powinny zawierać elementy mowy płynnej.

W zakresie rozumienia tekstu pisanego (czytanie)

uczeń powinien:

- rozumieć dłuższe fragmenty tekstu z życia codziennego i umieć wyłowić z niego najważniejsze informacje,
- rozumieć także globalnie dłuższe teksty z prasy młodzieżowej,
- rozumieć ogólny sens obszerniejszego tekstu przy pobieżnym czytaniu.

W zakresie pisania

uczeń powinien umieć:

- napisać list (formalny i nieformalny) zawierający opis zdarzeń i przeżyć, prośbę i zapytanie (za pomocą wzoru powinien umieć napisać dłuższy tekst),
- formułować zróżnicowane wypowiedzi pisemne pod względem morfosyntaktycznym, leksykalnym i stylistycznym,
- prawidłowo stosować zasady ortografii i interpunkcji.

4. Kryteria decydujące o materiale nauczania

Przy doborze materiału treściowego i tworzeniu listy aktów mowy uwzględnione zostały następujące kryteria:

- prawdopodobieństwo kontaktu ucznia z daną sytuacją,
- jego wiek, zainteresowania i doświadczenia,
- korelację międzyprzedmiotową,
- konieczność znajomości realiów ze względu na ich funkcję w świecie,
- różnice kulturowe.

Przy doborze kategorii gramatycznych uwzględniono:

- konieczność stosowania danych struktur do wyrażenia poszczególnych intencji,
- progresję trudności,
- częstotliwość występowania danej kategorii w potocznym języku niemieckim.

5. Materiał nauczania

Przy doborze treści programowych, uwzględniając ich cele ogólne, wzięto pod uwagę:

1. tematy, z jakimi uczeń może spotkać się w sytuacjach komunikacyjnych,
2. typy tekstów, z jakimi uczeń może mieć do czynienia,
3. role społeczne, jakie będzie pełnił uczeń w szkolnych i pozaszkolnych sytuacjach komunikacyjnych,
4. sytuacje, w jakich uczeń będzie się posługiwał językiem obcym,
5. akty mowy, jakimi uczeń będzie wyrażać swoje intencje,
6. aspekty interkulturowe.

ad 1. Tematy, z jakimi uczeń może spotkać się w sytuacjach komunikacyjnych

Program proponuje, aby następujące zakresy tematów realizowane były w sposób spiralny, co oznacza, że wiedza i zasób słownictwa zdobyty podczas pierwszego etapu nauczania stanowi podstawę do przyswajania nowych elementów leksykalnych na etapie kontynuacji.

Etap podstawowy	Etap kontynuacji
1. Moje miejsce w świecie	1. Ja i moje miejsce zamieszkania, orientacja w mieście i na wsi
2. Ja i moja rodzina	2. Ja, moja rodzina i moi nowi koledzy
3. Mój pokój, mój dom	3. Wycieczka szkolna, podróż, wakacje, schronisko
4. Czas, dzień, miesiące, pory roku	4. Czas wolny, muzyka, sport,
5. Liczby i pieniądze	5. Plany na przyszłość
6. Podstawowe zakupy, jedzenie i picie	6. Zakupy
7. Moje ulubione zwierzę	7. Zwierzęta, rośliny, ochrona środowiska
8. Hobby (Komputer, ...)	8. Podstawowe pojęcia z dziedziny informatyki
9. Dzień powszedni w szkole i w domu	9. Codzienne obowiązki
10. Przyjęcie urodzinowe	10. Uroczystości rodzinne i święta
11. Pogoda	11. Świat fantazji
12. Ubranie	12. Moda
13. Części ciała	13. Choroba i lekarz
14. Korespondencja z przyjaciółmi	14. Listowna wymiana kontaktów, wymiana młodzieży, partnerstwo
15. Bezpieczna droga do szkoły, znaki drogowe	15. Motoryzacja a ekologia
16. Szeroko rozumiane elementy interkulturowe (miasta, znane postaci, zwyczaje, dzień dzisiejszy)	16. Rozszerzenie wiedzy realioznawczej, prasa młodzieżowa

ad 2. Typy tekstów, z jakimi uczeń może mieć do czynienia

Program proponuje zapoznanie ucznia z następującymi typami tekstów:

	Czytanie	Pisanie
Etap podstawowy Teksty w miarę możliwości autentyczne	Reklama Przepis kulinarny Krótka instrukcja Naklejka Prosty formularz Bilet Szyld Kalendarz Jadłospis Komiks / krótka bajka	Krótki list Kartka z pozdrowieniami Notatki w pamiętniku
Etap kontynuacji Teksty autentyczne	Reklama Przepis Instrukcja (kosmetyki) Szyld Anons Formularz Bilet Rozkład jazdy pociągów Polecenia komputerowe Krótki tekst literacki Krótki tekst z prasy młodzieżowej Krótki tekst fachowy na znany uczniowi temat Komiks	List formalny i nieformalny Kartka z wakacji Życzenia Formularz Notatki Informacje, polecenia Opis

Wspomagając kreatywne zachowania się uczniów, nauczyciel może też zlecić im samodzielne napisanie innych typów tekstów, takich jak, na przykład: rebus, krzyżówka, zagadka, komiks itp.

ad. 3 Role społeczne, jakie będzie pełnił uczeń w szkolnych i pozaszkolnych sytuacjach komunikacyjnych

Role autentyczne:

- uczeń
- kolega
- turysta
- pacjent
- petent
- ...

Role nieautentyczne (ćwiczeniowe):

- dorosły członek rodziny
- spiker
- postać bajkowa
- ...

ad 4. Sytuacje, w jakich uczeń będzie się posługiwał językiem obcym

- nieformalne – sytuacje towarzyskie z dnia codziennego (np. w szkole, w domu, na ulicy, u kolegi, w stołówce szkolnej, w sklepie, na wycieczce, w kinie, na wakacjach, wymiana młodzieży)
- formalne – urzędy i uroczystości oficjalne (np. uroczystości szkolne, wizyta u lekarza, w biurze podróży)

ad 5. Akty mowy, jakimi uczeń będzie wyrażać swoje intencje (patrz: Tabela zestawienie materiału nauczania)

ad 6. Aspekty interkulturowe

- zachowania charakterystyczne dla mieszkańców krajów niemieckojęzycznych, np. powitania, pożegnania, zwracanie się do osoby starszej, odbieranie telefonu, formy używane w korespondencji, inna organizacja roku szkolnego
- tradycje, np. tradycje adwentowe, bożonarodzeniowe, wielkanocne, zielonoświątkowe, zwyczaje urodzinowe
- elementy kultury (literatura, muzyka, film ...)

6. Tabelaryczne zestawienie materiału nauczania

Ponieważ program ten ma ułatwić nauczycielowi planowanie pracy oraz ogólną orientację w całości materiału nauczania, przedstawiamy go w formie tabelarycznego zestawienia.

Akty mowy zostały podane w języku niemieckim, aby pozostać przy specyfice języka. Lista ta może także posłużyć jako końcowy element samooceny ucznia (Selbstevaluation).

Opis pożądanych umiejętności	Tematy	Akty mowy ³	Kategorie gramatyczne
Etap podstawowy	Etap podstawowy	Etap podstawowy i etap kontynuacji	Etap podstawowy
<p>W zakresie rozumienia ze słuchu</p> <p>uczeń powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumieć ogólny sens prostych sytuacji komunikacyjnych rozumieć proste, nieskomplikowane wypowiedzi kierowane bezpośrednio do niego powoli i wyraźnie przez nauczyciela rozumieć globalnie sens informacji płynących z mediów i wyszukiwać informacji szczegółowych. <p>W zakresie mówienia</p> <p>uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> zadawać proste pytania i udzielać prostych odpowiedzi zdobywać informacje i udzielać informacji w typowych sytuacjach dnia codziennego wyrazić w prostych słowach myśli, spostrzeżenia i pytania dotyczące najbliższego otoczenia inicjować i podtrzymywać prostą rozmowę w sytuacji bezpośredniego kontaktu z rozmów- 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Moje miejsce w świecie 2. Ja i moja rodzina 3. Mój pokój, mój dom 4. Czas, dzień, miesiąc, pory roku 5. Liczby i pieniądze 6. Podstawowe zakupy, jedzenie, picie 7. Moje ulubione zwierzę 8. Hobby, komputer 9. Dzień powszedni w szkole i w domu 10. Przyjęcie urodzinowe 11. Pogoda 12. Ubranie 13. Części ciała 14. Korespondencja z przyjaciółmi 15. Bezpieczna droga do i ze szkoły, znaki drogowe 16. Szeroko rozumiane elementy realioznaw- 	<p>Kontakty interpersonalne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nawiązanie i zakończenie kontaktu <ul style="list-style-type: none"> • jemanden begrüßen, zurückgrüßen, • sich verabschieden • nach dem Befinden fragen und darauf reagieren • sich und jemanden vorstellen • sich telefonisch melden und vorstellen • Anrede in Briefen, Grußformeln 2. Podtrzymanie kontaktu <ul style="list-style-type: none"> • sich entschuldigen und darauf reagieren • sich bedanken und darauf reagieren • Wünsche aussprechen • ums Wort bitten • zum Sprechen/Schweigen auffordern 	<p>Czasownik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koniugacja czasowników regularnych • Koniugacja czasowników nieregularnych. • Koniugacja czasowników rozdzielnie i nierozdzielnie złożonych • Koniugacja czasowników zwrotnych • Koniugacja czasowników z tematem zakończonym na -s, -ß, -tz, -x • Koniugacja czasowników modalnych • Koniugacja czasowników <i>haben, sein, werden, tun</i> • Tryb rozkazujący • Czas teraźniejszy • Czas przeszły Präteritum – <i>haben, sein</i> • Czas przeszły Perfekt

³ „Podstawowa jednostka komunikacji językowej; wypowiedzenie będące elementem aktu mownego...” Szulc A., *Słownik dydaktyki ję; zyków obcych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, s. 14

<p>ca, a także przy jego pomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawnie artykułować słowa z zakresu poznanego materiału językowego <p>W zakresie rozumienia tekstu pisanego (czytanie)</p> <p>uczeń powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumieć podstawowe napisy i ogłoszenia ułatwiające orientację w środowisku umieć wyszukiwać w tekstach o przewidywalnej treści (np. Kochrezept) interesującą go informację rozumieć globalny sens prostych, adaptowanych tekstów <p>W zakresie pisania</p> <p>uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostreżać różnice między fonetyczną a graficzną formą wyrazu prawidłowo odpisać krótki tekst odpowiedzieć na zawarte w ćwiczeniach polecenia (pisanie odwrotne) napisać krótki list inicjujący znajomość, kartkę z pozdrowieniami, wypełnić prosty formularz (powinien także umieć sporządzić krótką notatkę) 	<p>cze: miasta, znane postaci, zwyczaje, dzień dzisiejszy, formy pożegnań, powitań, odbieranie telefonu, zwroty grzecznościowe do nauczyciela ...</p>	<ul style="list-style-type: none"> um Wiederholung bitten buchstabieren Nichtverstehen signalisieren aufzählen Beispiel geben <p>Informacja</p> <ol style="list-style-type: none"> Przekazywanie informacji <ul style="list-style-type: none"> identifizieren, benennen feststellen, behaupten beschreiben erklären jemanden an etwas erinnern Wissen/Nichtwissen ausdrücken Überzeugung ausdrücken Glauben, Vermutung, Zweifel ausdrücken Pytania <ul style="list-style-type: none"> Informationen erfragen sich vergewissern <p>Wymiana informacji</p> <ol style="list-style-type: none"> Ocena, komentarz <ul style="list-style-type: none"> Meinungen, Ansichten ausdrücken Partei nehmen: Zustimmung/Widerspruch loben kritisieren Vorwürfe machen bedauern begründen zugeben widersprechen Interesse / Desinteresse ausdrücken Vorliebe ausdrücken 	<p>Rzeczownik</p> <ul style="list-style-type: none"> Rodzaj rzeczownika Deklinacja rzeczownika z rodzajnikiem nieokreślonym I, III, IV Deklinacja rzeczownika z rodzajnikiem określonym I, III, IV Liczba pojedyncza/mnoga Rzeczowniki złożone <p>Zaimek</p> <ul style="list-style-type: none"> Zaimek osobowy w I i IV przypadku Zaimek dzierżawczy w I i IV przypadku Zaimek pytający Zaimek <i>man, es</i> <p>Przymiotnik</p> <ul style="list-style-type: none"> Przymiotnik w funkcji orzecznika <p>Liczebniki główne</p> <p>Przeczenie <i>nicht/kein</i> (I, III, IV przypadek)</p> <p>Wybrane przymyki</p> <p>Wybrane partykuły</p> <p>Szyk zdania pojedynczego</p> <p>Szyk zdania współrzędnie złożonego</p> <p>Szyk zdania pytającego</p> <p>Wymowa i intonacja</p>
---	---	--	--

		<p>2. Wyrażanie uczuć</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sympathie/ Antipathie ausdrücken • Freude/Zufriedenheit/ Unzufriedenheit ausdrücken • Ratlosigkeit ausdrücken • Hoffnung ausdrücken • Angst/Kummer/Schmerz ausdrücken 	
Etap kontynuacji	Etap kontynuacji	Oddziaływanie na zachowania innych	Etap kontynuacji
<p>W zakresie rozumienia za słuchu</p> <p>uczeń powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumieć proste wypowiedzi wypowiedzi wyrażane językiem standardowym przez rodzimych użytkowników języka, dotyczące przede wszystkim sytuacji życia codziennego • powinien także rozumieć wybrane fragmenty z programów radiowo-telewizyjnych poruszających znany mu temat • rozumieć sens prostych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. rozmowa przez telefon) • domyślać się z kontekstu znaczenia nieznanymi słów <p>W zakresie mówienia</p> <p>uczeń powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułować krótkie, płynne i spójne wypowiedzi na określone tematy • znać zasady fonetyki w stopniu zapewniają- 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja i moje miejsce zamieszkania, orientacja w mieście i na wsi 2. Ja, moja rodzina i moi nowi koledzy 3. Wycieczka szkolna, podróż, wakacje, schronisko 4. Czas wolny, muzyka, sport 5. Plany na przyszłość 6. Zakupy 7. Zwierzęta, rośliny i ochrona środowiska 8. Podstawowe pojęcia z dziedziny informatyki 9. Codzienne obowiązki 10. Uroczystości rodzinne i święta 11. Świat fantazji 12. Moda 13. Choroba, lekarz 14. Listowna wymiana kon- 	<ul style="list-style-type: none"> • jemanden auffordern • jemanden bitten • etwas verlangen • etwas bestellen • jemanden warnen • jemandem drohen • jemandem raten • erlauben • um Rat bitten • Hilfe anbieten • einladen • versprechen • vereinbaren 	<p>Czasownik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Präteritum czasowników regularnych • Präteritum czasowników nieregularnych • Futur • Konjunktiv • Rekcja <p>Rzeczownik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deklinacja rzeczownika z rodzajnikiem nieokreślonym (II przypadek) • Deklinacja rzeczownika z rodzajnikiem określonym (II przypadek) • Drugi przypadek imion własnych • Słaba deklinacja rzeczownika <p>Zaimek osobowy (III przypadek)</p> <p>Zaimek dzierżawczy (III przypadek)</p> <p>Zaimek wskazujący</p>

<p>cym zrozumiałość wypowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> • umieć wziąć udział w prostej rozmowie i wymianie informacji na znany mu temat z podaniem argumentów • wyrażać własne opinie i relacjonować wypowiedzi innych, a wypowiedzi te powinny zawierać elementy mowy płynnej <p>W zakresie rozumienia tekstu pisanego (czytanie)</p> <p>uczeń powinien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumieć dłuższe fragmenty tekstu z życia codziennego i umieć wyłowić z niego najważniejsze informacje • rozumieć także globalnie dłuższe teksty z prasy młodzieżowej • rozumieć ogólny sens obszerniejszego tekstu przy pobieżnym czytaniu <p>W zakresie pisania</p> <p>uczeń powinien umieć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napisać list (formalny i nieformalny) zawierający opis zdarzeń i przeżyć, prośbę i zażyczenie (za pomocą wzoru powinien umieć napisać dłuższy tekst) • formułować zróżnicowane wypowiedzi pisemne pod względem morfosyntaktycznym, leksykalnym i stylistycznym • prawidłowo stosować zasady ortografii i interpunkcji 	<p>taktów, wymiana młodzieży, partnerstwo szkół</p> <p>15. Motoryzacja a ekologia</p> <p>16. Rozszerzenie wiedzy realioznawczej o elementy ze świata kultury: literatura, film</p>		<p>Przymiotnik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odmiana przymiotnika po rodzaju i liczbie określonym • Odmiana przymiotnika po rodzaju i liczbie nieokreślonym • Odmiana przymiotnika bez rodzaju i liczby • Stopniowanie <p>Przysłówek</p> <p>Liczebniki porządkowe</p> <p>Przymyki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przymyki z III i IV przyp. • Przymyki z III • Przymyki z IV • Przymyki z II <p>Szyk zdania podrzędnie złożonego</p>
--	--	--	--

Listę aktów mowy sporządzono na podstawie publikacji Markusa Baldeggera, Martina Müllera, Güntera Schneidera *Kontaktschwelle* wydanej pod auspicjami Rady Europy przez Wydawnictwo Langenscheidt Deutsch als Fremdsprache.

7. Propozycje realizacji aktów mowy na poszczególnych etapach

	Etap podstawowy	Etap kontynuacji
KONTAKTY INTERPERSONALNE		
• Nawiązanie i zakończenie kontaktu		
jemanden begrüßen, zurückgrüßen	Hallo, Guten Tag.	Ich möchte Sie herzlich begrüßen
sich verabschieden	Bis dann. Auf Wiedersehen.	Wir sehen uns morgen, bis zum nächsten Mal
nach dem Befinden fragen und darauf reagieren	Wie gehts? Danke gut.	Wie fühlen Sie sich heute? Mir gehts es nicht so gut.
sich und jemanden vorstellen	Ich heiße ... , Das ist meine Schwester.	Das ist der Sohn von meiner Lehrerin.
sich telefonisch melden und vorstellen	Guten Tag, hier ist Sabine Sauer. Auf Wiederhören.	Hier ist der automatische Anrufbeantworter
Anrede in Briefen, Grußformeln	Lieber Thomas,	Sehr geehrter Herr Direktor
• Podtrzymanie kontaktu		
sich entschuldigen und darauf reagieren	Entschuldigung, Entschuldigen Sie.	Es tut mir leid, aber ...
sich bedanken und darauf reagieren	Danke schön, vielen Dank.	Ich möchte mich bedanken.
Wünsche aussprechen	Ich möchte ...	Ich würde gern ...
ums Wort bitten	Ich habe eine Frage.	Ich möchte etwas sagen ...
zum Sprechen / Schweigen auffordern	Sag mal ... Sagen Sie bitte ... Sei still!	Na los, spuck es aus! Und was sagst du dazu? Hier darf man nicht sprechen.
um Wiederholung bitten	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte.	Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
Buchstabieren	Das Alphabet diktieren	Das schreibt man mit zwei „l“.
Nichtverstehen signalisieren.	Ich verstehe nicht.	Das war zu schnell, ich habe nicht verstanden.
aufzählen	Nummer eins ist Markus, Nummer zwei ist Susanne.	erstens, zweitens, nicht nur ... sondern auch
Beispiel geben	zum Beispiel – wie ich.	beispielsweise

INFORMACJA		
• Przekazywanie informacji		
identifizieren, benennen	Das ist meine Schere.	Die Sehenswürdigkeiten Wiens sind sehr interessant.
feststellen, behaupten	Er hat keine Schwester.	Das ist natürlich nicht in Ordnung.
beschreiben	Die Tomate ist rot und rund.	Das war ein schöner, sonniger Tag.
erklären	Dort kann man rodeln.	Dann müssen Sie nach rechts biegen.
jemanden an etwas erinnern	Vergiß nicht ...	Du darfst nicht vergessen, dass ...
Wissen / Nichtwissen ausdrücken	Ich weiß es nicht.	Ich weiß auch nicht, warum er nicht gekommen ist.
Überzeugung ausdrücken	Ja, sicher.	Ich bin überzeugt, dass ... Das ist garantiert so.
Glauben, Vermutung, Zweifel ausdrücken	Ich glaube um 6 Uhr.	Ich weiß nicht, ob du noch Karten bekommst.
• Pytania		
Informationen erfragen	Wie spät ist es?	Ich möchte fragen, um wieviel Uhr der Film beginnt?
sich vergewissern	Ist das richtig?	Du kommst hundertprozentig, ja?
WYMIANA INFORMACJI		
• Ocena, komentarz		
Meinungen, Ansichten ausdrücken	Deutsch finde ich super.	Ich finde es gut, dass / wenn ...
Partei nehmen: Zustimmung / Widerspruch	Ja, du hast recht.	Ich bin dafür / dagegen, dass ...
loben	Bravo! Nicht schlecht.	Das ist ein schönes Foto!
kritisieren	Quatsch, das geht nicht.	Das gefällt mir nicht.
Vorwürfe machen.	Warum musst du immer zu spät kommen?	Warum hast du das wieder getan?
bedauern	Schade, leider ...	Tut mir leid, aber ich konnte nicht länger warten.

begründen	... denn ich muss lernen.	... weil ich lernen musste.
zugeben	Ja, das ist schlecht.	Ich weiß, dass das ein Fehler war.
widersprechen	Das stimmt nicht. Bestimmt nicht.	Da bin ich anderer Meinung.
korrigieren	Nicht heute, sondern am Freitag.	Du irrst dich, im Gegenteil.
Interessen / Desinteresse ausdrücken	Sehr interessant.	Ich interessiere mich für Musik.
Vorliebe ausdrücken	Mein Lieblingsfach ist ... Das mag ich am liebsten.	Polnische Filme finde ich besonders gut.
nach Vorliebe fragen	Was ist dein Lieblingsfach? Was machst du am liebsten?	Was findest du besonders interessant?
• Wyrażanie uczuć		
Sympathie / Antipathie ausdrücken	Ich mag dich / nicht.	Das ist kein netter Mensch.
Freude / Zufriedenheit / Unzufriedenheit ausdrücken	Das ist super! Das macht Spaß!	Ich bin damit zufrieden. Ich freue mich, dass ...
Bestürzung ausdrücken	Oh, nein!	Schrecklich, das ist furchtbar!
Ratlosigkeit ausdrücken	Und was nun?	Ich weiß einfach nicht, wer ...
Hoffnung ausdrücken	Hoffentlich ...	Ich hoffe, dass ...
Angst, Kummer, Schmerz ausdrücken	Ich habe Angst. Ich habe ein Problem.	Ich habe Angst vor ... Mein Problem ist, dass ...
ODDZIAŁYWANIE NA ZACHOWANIA INNYCH		
jemanden auffordern	Noch etwas bitte! Zeig mal!	Zeigen Sie mir bitte, wie ...
jemanden bitten	Sagen Sie bitte ...	Ich habe eine Bitte. Könnten Sie ...
etwas verlangen	Zwei Dosen Cola bitte!	Geben Sie mir bitte die kleine Packung.
etwas bestellen	Einen Hamburger bitte.	Ich hätte gern einen Hamburger.
jemanden warnen	Pass auf! Achtung!	Man muss hier besonders aufpassen.
jemandem drohen	Warte mal! Ich zeig's dir!	Hör auf, sonst ...
jemandem raten	Nimm ein Aspirin!	Es ist besser, du gehst zum Arzt.

erlauben	Ja, natürlich, du darfst schon gehen.	Von mir aus, kannst du ... Wenn du willst, darfst du ...
nach dem Erlaubnis fragen	Darf ich?	Darf ich heute länger aufbleiben?
um Rat bitten	Was soll ich machen?	Können Sie mir einen Rat geben?
Hilfe anbieten	Ich helfe dir gern.	Ich kann dir doch helfen.
einladen	Komm zu mir!	Ich möchte dich zu mir einladen.
versprechen	Garantiert, abgemacht.	Das geht in Ordnung. Ich verspreche dir, daß ...
vereinbaren	Wir können zusammen ...	Wir können ... ausmachen

Przy realizacji proponowanych aktów mowy należy uwzględnić szczególnie na drugim etapie zwroty młodzieżowe i często spotykane wyrażenia z języka potocznego.

8. Metodyczne uwagi dotyczące realizacji programu

Podstawą pracy powinien być starannie dobrany podręcznik odpowiadający metodami pracy, atrakcyjnością, adekwatnością doboru tekstów i gramatyki potrzebom ucznia i jego nauczyciela. Dobierając podręcznik, nauczyciel powinien zwrócić uwagę, czy podręcznik ma odpowiednią obudowę (zeszyt ćwiczeń, kasety, ...). Aby zapewnić uczniowi jak najszerszą gamę różnorodnych, w miarę autentycznych sytuacji językowych, nauczyciel powinien wzbogacać swój warsztat o następujące środki audiowizualne:

- folie, plansze, zdjęcia
- rekwizyty
- autentyczne nagrania magnetofonowe
- nagrania wideo (prognoza pogody, quizy, wiadomości, fragmenty bajek, filmów ...)
- aktualne i autentyczne rekwizyty tekstowe (opakowania, etykiety, foldery, kwity, formularze, bilety ...)

Nauczyciel powinien też pamiętać o zapewnieniu odpowiedniego miejsca w klasie na prezentację prac uczniów (tablice korkowe, flanelowe, magnetyczne itp.). Optymalną sytuacją byłby nieograniczony dostęp do magnetowidu, dobrego magnetofonu (nagrywanie i odtwarzanie), rzutnika pisma, komputera, projektora do przeźroczy.

Współczesna psychologia uczenia się zauważa, że efekt uczenia się w dużym stopniu zależy od motywacji ucznia, od atmosfery, w jakiej przebiega nauka, od aktywności ucznia w procesie uczenia się, od jego współodpowiedzialności za ten proces. Dlatego nauczyciel realizując nowoczesny program nauczania powinien pamiętać:

- o przechodzeniu z nauczania frontального do innych społecznych form pracy, takich jak praca w mniejszych lub większych grupach, praca w parach oraz indywidualna praca ucznia,
- o przechodzeniu od pracy odtwórczej do kreatywnych działań uczniów,
- o przechodzeniu z roli nauczyciel-wykładowca do roli nauczyciel-organizator procesu uczenia się,
- o indywidualizacji procesu nauczania (różne zdolności uczniów oraz różne tempo ich pracy) poprzez przydzielanie uczniom zadań dostosowanych do ich poziomu językowego (można sporządzić z uczniem dodatkowe „kontrakty” zawierające opis zadania i kryteria jego oceny),
- o podsycaniu motywacji ucznia, nagradzaniu jego postępów i zachęcaniu go do samodzielnego pogłębiania wiedzy,
- o pozytywnym traktowaniu błędów jako informacji zwrotnej dającej wskazówki do dalszej pracy,
- o holistycznym (całościowym) podejściu do nauczania i wychowania
- o współpracy z nauczycielami innych przedmiotów.

Nauczyciel języka niemieckiego powinien także pamiętać, że język to nie tylko narzędzie służące do komunikacji, ale także do zdobywania i poszerzania wiedzy. Należy także stopniowo stwarzać uczniom możliwość wykorzystywania języka w tym celu.

Program proponuje, aby nauczyciel stosował w pracy następujące metody i techniki nauczania:

- prezentowanie wzorów (służących na przykład do imitacji i odtwarzania),
- wykorzystywanie języka do typowych sytuacji klasowo-lekcyjnych,
- symulowanie typowych sytuacji komunikacyjnych,
- wizualizację, demonstrację,
- reagowanie ciałem na polecenia (elementy metody Total Physical Response),
- wykorzystywanie nagrań magnetofonowych lub wideo uzupełnianych ćwiczeniami,
- techniki o charakterze zabawy,
- samodzielne dochodzenie do reguł i ich praktyczne zastosowanie,
- konkursy,
- pracę w parach i grupach.

W związku ze zróżnicowaniem wieku uczniów, czego konsekwencją jest ich różny poziom intelektualny, emocjonalny oraz zainteresowania, należy różnicować także metody na obu etapach, uwzględniając szczególnie:

na etapie podstawowym:

- wizualizację
- ruch
- zabawę
- udział języka ojczystego
- głośne czytanie
- imitację (szczególnie przy kształceniu nawyków artykulacji i intonacji)
- częstą kontrolę zapisów i ćwiczeń

na etapie kontynuacji:

- samodzielne dochodzenie do reguł
- zwiększoną odpowiedzialność ucznia za prowadzone notatki
- zmniejszenie udziału języka ojczystego do sytuacji koniecznych
- nacisk na samodzielne konstruowanie wypowiedzi bliskich doświadczeniu ucznia
- zwiększoną dbałość o poprawność gramatyczną
- systematyzowanie większych obszarów wiedzy i umiejętności

Na lekcjach nie powinno więc zabraknąć (na obu etapach):

- obrazków, zdjęć, plakatów
- wierszy, wyliczanek, piosenek, dowcipów
- gier i zabaw
- wykresów, list, tabel, diagramów
- samodzielnie wykonywanych projektów

Przykłady niektórych ćwiczeń dla etapu podstawowego, klasy IV-VI szkoły podstawowej

Ćwiczenia, szczególnie z etapu podstawowego, mogą być stosowane także na etapie kontynuacji. Ich podział, jaki prezentujemy, ma na celu nie tylko wskazanie przykładów pracy nad sprawnościami, ale także w wielu przypadkach zróżnicowanie stopnia trudności.

<p>Mówienie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● powtarzanie za nauczycielem lub nagraniem magnetofonowym (według modelu) piosenki, wierszyka ● krótkie odpowiedzi na pytania ● budowanie dialogu na podstawie diagramu lub listy wypowiedzi ● scenki z podziałem na role (według schematu) ● głośne czytanie przez nauczyciela i uczniów ● wyrażanie emocji – okrzyki ● odpowiedzi na W-Fragen ● miniwywiady ● ...
<p>Pisanie</p>	<p>ćwiczenia wspierające mówienie</p> <ul style="list-style-type: none"> ● uzupełnianie dymków ● uzupełnianie luk ● układanie/przepisywanie zdań wg kolejności ● lista słówek, zwrotów ● diagramy dialogowe ● ... <p>ćwiczenia w pisaniu odtwórczym</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przepisywanie tekstów wzorcowych ● krzyżówki ● skojarzenia ● dyktando ● podpisywanie obrazków ● ... <p>ćwiczenia w pisaniu twórczym</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kartka z życzeniami ● notatka w pamiętniku ● nadanie tytułu do obrazka lub tekstu ● podpisywanie obrazków ● własne rymowanki, rebusy ● uzupełnianie tekstu własnymi pomysłami ● zamiana gatunku tekstu <p>rozumienie tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyszukiwanie słów-kluczy (Schlüsselwörter) ● podkreślanie wybranych informacji ● rysowanie opisanej w tekście sytuacji (w języku ojczystym) ● zagadki ● kojarzenie znaczenia słów na podstawie kontekstu ● ćwiczenia typu „prawda-fałsz” ● puzzle tekstowe ● dobór podpisu do sytuacji na obrazku ● dobór tekstu do tekstu ● odpowiedzi na pytania ● ...
<p>Słuchanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● zaznaczanie w ćwiczeniu usłyszanych słów ● krótkie odpowiedzi/reakcje na usłyszane pytanie ● wybór odpowiedniego obrazka lub słowa ● uszeregowanie kolejności obrazków, słów, sytuacji wg wysłuchanego tekstu ● reakcje na polecenia nauczyciela lub zawarte w wysłuchanym tekście ● opisanie (w języku ojczystym) sytuacji w wysłuchanym tekście ● słuchanie dla ogólnej orientacji ● zaznaczanie na schemacie odpowiedzi „prawda-fałsz”

	<ul style="list-style-type: none"> ● multiple-choice ● ...
Gramatyka	<p>uzupełnianie diagramów</p> <ul style="list-style-type: none"> ● układanki wyrazowe i zdaniowe ● uzupełnianie odpowiednich form ● rozsypanki strukturalne oparte na symbolach geometrycznych ● gry dydaktyczne, planszowe i inne, typu kostka, memory, tercet, quartet, domino, kółko i krzyżyk ● ćwiczenia automatyzujące struktury, np. „Satzmaschine” ● ćwiczenia typu „drill” ● ...
Słownictwo	<ul style="list-style-type: none"> ● grupowanie słów ● zabawa kolorami (kolor-rodzaj) ● naklejanie słów na przedmioty ● odgadywanie przedmiotów z zawiązanymi oczami ● dopasowanie słów do obrazka ● ćwiczenia pamięciowe: memory, tercet, quartet, domino, bingo ● gry planszowe ● ...

Przykłady niektórych ćwiczeń dla etapu kontynuacji:

Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> ● dłuższe reakcje słowne na polecenie lub pytanie ● śpiewanie przebojów, piosenek ● scenki z podziałem na role (bez schematu) ● wyrażanie własnej opinii, intencji ● odgrywanie różnych ról ● wywiad ● ...
Pisanie	<p>ćwiczenia w pisaniu wspierające mówienie</p> <ul style="list-style-type: none"> ● robienie własnych diagramów dialogowych ● zapisywanie informacji, które chce przekazać ustnie ● plan wypowiedzi ustnej i pisemnej ● W-Fragen - jako pomoc w wypowiedzi ustnej ● ... <p>pisanie kreatywne</p> <ul style="list-style-type: none"> ● list ● formularz ● informacja dla najbliższych i kolegów ● notatki i zapiski w pamiętniku ● opis na zadany temat ● dokończenie rozpoczętego opowiadania ● ...
Czytanie	<p>rozumienie tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ułożenie rozsypanki tekstowej w logiczną całość ● wyszukiwanie potrzebnych informacji w tekście ● czytanie dla ogólnej orientacji ● czytanie ze zrozumieniem szczegółów ● kilkakrotne czytanie tego samego tekstu pod kątem różnych zadań ● czytanie ze zmianą intonacji i natężenia głosu ● ...

Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> ● autentyczne dłuższe nagrania z ćwiczeniami do wykonania ● podkreślanie zasłyszanej odpowiedzi ● uzupełnianie luki w tekście usłyszonymi wyrazami ● dokończenie przerwanej wypowiedzi ● zapisanie notatki ● ...
Gramatyka	<ul style="list-style-type: none"> ● systematyzacja wiedzy ● analiza, porównanie, synteza ● transformacja ● przyporządkowania ● tłumaczenie ●

Scenariusz 1

Przykładowy scenariusz lekcji języka niemieckiego oparty jest na podręczniku *der, die, das. Podręcznik do języka niemieckiego dla klasy VI* M. Czerwińskiej, L. Halej, M. Kozubskiej, E. Krawczyk, przeznaczony do realizacji na etapie podstawowym.

Temat lekcji: Das Wetter in Europa

Czas trwania lekcji: 45 minut

Cele lekcji:

- 1) zapoznanie uczniów z jednostkami leksykalnymi określającymi pogodę: *die Sonne scheint, es regnet, es schneit, es ist kalt/warm/neblig/windig/heiß, die Temperaturen liegen ...*
- 2) Utrwalenie struktury zdania współrzędnie złożonego ze spójnikiem *und*: *In Wien ist es schön, und die Sonne scheint.*
- 3) Zapoznanie uczniów z niemieckimi nazwami geograficznymi państw europejskich

Pomoce dydaktyczne: *der, die, das. Podręcznik do języka niemieckiego dla klasy VI, der, die, das. Zeszyt ćwiczeń dla klasy VI*, mapa fizyczna Europy, kolorowa kreda, magnesy lub taśma klejąca

Przewidywany tok lekcji:

Przywitanie klasy i sprawdzenie zadania domowego.

Rozgrzewka językowa – to nawiązanie do wcześniej zdobytych wiadomości. Wzorcowe pytania zadaje nauczyciel, następne pytania zadają sami uczniowie:

Kannst du schwimmen? Ist Schwimmen dein Hobby? Interessierst du dich für Filme? Kann ein Hund/eine Katze schwimmen?

Wprowadzenie nowego materiału na podstawie strony tytułowej rozdziału trzeciego w podręczniku, strona 31.

N: Heute lernen wir etwas Neues. Macht bitte die Bücher auf, Seite 31. Schaut euch bitte das Bild genau an! Was glaubt ihr? Was ist hier das Thema? Was bedeutet: „Das Wetter steht niemals still“?

Po ogólnej odpowiedzi na powyższe pytania i upewnieniu się, że uczniowie rozumieją słowo: *das Wetter*, nauczyciel zadaje następne pytanie:

N: Wie ist heute das Wetter, schön, oder nicht schön?

U: Das Wetter ist heute ...

N: Wenn wir das Wetter beschreiben wollen, brauchen wir neue Wörter. Macht bitte die Bücher auf der Seite 32 auf!

Nauczyciel odczytuje kolejne zdania, uczniowie powtarzają chórem. Zwrócenie uwagi na poprawną wymowę. Następnie nauczyciel wymienia numer kolejnego obrazka, uczniowie sami (ciągle chórem) odczytują właściwy podpis. Nauczyciel prosi uczniów o wymienienie danego numeru, a pojedynczych uczniów o odczytanie danego zdania.
N: Beschreiben wir das Wetter heute genau! Wie ist das Wetter heute? Regnet es? Ist es kalt?

Na tablicy powstaje zapis odpowiadający pogodzie w danym dniu:

Das Wetter ist heute schön. Die Sonne scheint, und es ist warm. Es ist nicht windig, und es ist nicht neblig.

Spójnik *und* i przecinek przed nim zostaje zapisany kolorową kredą. Uczniowie analizują formę zapisu i wyciągają wnioski dotyczące roli spójnika *und* oraz szyku zdania złożonego. Potem uczniowie odczytują chóralnie tekst z tablicy, a następnie kilkoro z nich pojedynczo.

Ćwiczenie automatyzujące z piłeczką: nauczyciel podaje jedno z wcześniej ćwiczonych zdań z podręcznika w języku polskim i rzucając piłeczkę do któregoś z uczniów prosi o podanie poprawnej wersji niemieckiej. Uczeń łapie piłeczkę, podaje poprawne zdanie i odrzuca piłkę nauczycielowi. Jeśli uczeń popełni błąd, nauczyciel rzuca do niego jeszcze raz podając to samo zdanie. Jest to sygnał „Zrobiłeś błąd, popraw się!” Po chwili nauczyciel wprowadza trudniejszą wersję tego ćwiczenia: zdania ze spójnikiem *und*, np.: „Jest pochmurno i pada deszcz”. Ćwiczenie to, szczególnie na pierwszym etapie, można wykonywać przy otwartych podręcznikach.

Następne ćwiczenie prowadzone będzie z wykorzystaniem wcześniej przygotowanych plansz oraz mapy fizycznej Europy. Plansza przedstawia nazwę niemieckiego, austriackiego lub szwajcarskiego miasta oraz symboliczny opis pogody. Na tablicy wisi mapa fizyczna Europy lub mapa fizyczna niemieckiego obszaru językowego, jeśli nauczyciel taką dysponuje. Nauczyciel prosi ucznia, aby odszukał na mapie dane miasto. Uczniowie tworzą tymczasem zdanie:

U: In Wien ist es kalt, und es regnet.

U: In Berlin scheint die Sonne, und es ist warm.

U: In Klagenfurt ist es wolkig, und es ist neblig.

Uczeń stojący przy mapie pokazując dane miasto i odpowiada na pytanie nauczyciela:

N: Wo liegt Klagenfurt?

U: Klagenfurt liegt in Österreich.

Następnym krokiem będzie wprowadzenie nazw innych stolic i państw na podstawie podręcznika, strona 34.

N: Schaut bitte jetzt auf die Seite 34. Dort seht ihr die Namen anderer europäischer Länder. Wir lesen zuerst die Namen vor.

Cała klasa chóralnie powtarza za nauczycielem poszczególne nazwy. Zwrócenie uwagi na wymowę.

Przygotowanie do pracy parami: jedna osoba w ławce wybiera jakieś państwo i zadaje pytanie:

U1: Wie ist das Wetter in Frankreich?

U2: In Frankreich ist es sonnig.

Każdy z uczniów w parze ma za zadanie zadać dwa pytania i udzielić dwóch odpowiedzi.

Następnym krokiem będzie prezentacja pracy na plenum. Możliwa jest ocena plusowa za dobrze wykonane ćwiczenia.

W zależności od sytuacji nauczyciel może poświęcić więcej czasu na prezentację pracy lub wybrać kolejny wariant ćwiczenia z piłeczką, tym razem przy zamkniętych podręcznikach.

Ostatnim punktem będzie zadanie i omówienie pracy domowej.

Zeszyt ćwiczeń, strona 49/A1, strona 50/B1, strona 51/B2.

Dodatkowym zadaniem, „na szóstkę”, jest ćwiczenie D6 ze strony 63.

Scenariusz 2: kontynuacja

Przykładowy scenariusz lekcji prowadzonej z wykorzystaniem podręcznika *der, die, das. Podręcznik do języka niemieckiego dla klasy VI*, M. Czerwińskiej, L. Halej, M. Kozubskiej, E. Krawczyk

Temat lekcji: Der Wetterkalender

Czas trwania: 45 minut

Cele lekcji:

- 1) Zapoznanie uczniów z określeniami dni tygodnia
- 2) Utrwalenie słownictwa dotyczącego pogody
- 3) Wprowadzenie i utrwalenie struktury ze spójnikiem *aber*

Pomoce naukowe: plansze z poprzedniej lekcji, podręcznik, ćwiczenia, kolorowa kreta, mapa fizyczna Europy, ewentualnie nagranie wideo jako dodatkowy wariant lekcji z mniejszą grupą lub grupą zdolniejszą językowo.

Przewidywany przebieg lekcji:

Powtórzenie wiadomości z poprzedniej lekcji z wykorzystaniem poprzednich planszy. Opis pogody w dany dzień, sprawdzenie zadania domowego, wystawianie ocen lub plusów.

1. Wprowadzenie spójnika *aber*

Nauczyciel rysuje na tablicy zagadkę: dwa różne miasta umieszczone na tablicy po przeciwnych jej stronach i symbolicznie pogodę, jaka w nich panuje. Następnie prosi o opisanie pogody w tych miastach i na tablicy zapisuje właściwe zdania.

Zagadka pierwsza

Hamburg

20°C

symbol słońca

Zagadka druga

Linz

12° C

symbol mgły

N: Beschreiben wir das Wetter in den Städten.

In Hamburg ist es sonnig und warm in Linz ist es neblig und kalt.

(miejsce na zapis spójnika)

Wykorzystując język polski do porównania i zanalizowania zapisu uczniowie dochodzą do wniosku, że właściwym spójnikiem spełniającym tę funkcję w zdaniu jest *ale*.

30 Jeśli żaden z uczniów nie wie, jak brzmi to słowo po niemiecku, nauczyciel zapisuje je

między widniejącymi zdaniami na tablicy, posługując się kolorową kredą. Na tablicy powstaje zapis:

In Hamburg ist es sonnig und warm, aber in Linz ist es neblig und kalt.

Po kilkakrotnym odczytaniu tego zdania z tablicy uczniowie sami na kartkach rysują podobne zagadki i wymieniają się, podając kartkę osobie po prawej stronie. Uczniowie, po otrzymaniu kartek, rozwiązują zagadkę, tworząc zapis podobny do wzorcowego z tablicy. Następnie kartki zostają podane jeszcze raz w prawo i trzeci uczeń sprawdza poprawność zapisu z wyjściowym obrazkiem. Jego zadaniem jest znalezienie ewentualnego błędu i podkreślenie tego miejsca. Kartki wracają do drugiego ucznia. Sytuacje sporne wyjaśnia nauczyciel.

2. Wprowadzenie dni tygodnia.

Nauczyciel zapisuje na tablicy przykładowe zdanie, będące datą danego dnia:

Heute ist Montag, der 24.10.

Następnym porównawczym zdaniem może być:

Morgen ist Dienstag, der 25.10.

Nauczyciel prosi uczniów o podanie znaczenia podkreślonych słów i zapisuje na tablicy następującą kwestię:

Eine Woche hat 7 Tage. Die Tage heißen: ...

Teraz nauczyciel prosi uczniów, aby znaleźli w podręczniku miejsce, w którym prezentowane są dni tygodnia. Jest to strona 33. w podręczniku, kalendarz pogody.

Nauczyciel odczytuje nazwy dni tygodnia, a uczniowie powtarzają chóralnie. Zwrócenie uwagi na wymowę. Następuje dokończenie zapisu na tablicy. Może to zrobić nauczyciel, może też poprosić poszczególnych uczniów. Każdemu z dni przyporządkowana zostaje cyfra od 1 do 7 i zapisana zostaje na tablicy, np. pod danym dniem. Nauczyciel wymienia po niemiecku daną cyfrę, uczniowie odczytują dzień tygodnia. W trudniejszej wersji ćwiczenia nauczyciel ściera z tablicy dni tygodnia.

Kolejnym ćwiczeniem automatyzującym może być rzucanie piłeczką z podaniem przez nauczyciela cyfry lub dnia po polsku.

Nauczyciel wraz z uczniami analizuje kalendarz pogody.

N: Wie ist das Wetter am Montag?

U: Am Montag scheint die Sonne, und es ist warm.

Następnie uczniowie zadają sobie wzajemnie pytania.

Kolejnym krokiem będzie poproszenie uczniów, aby wykorzystując znaczenie spójnika *aber* porównali ze sobą pogodę w dwóch różnych dniach tygodnia lub dwóch różnych porach dnia.

Kilkoro uczniów odczytuje kolejno zapis z zeszytu:

U1: Am Montag scheint die Sonne, und es ist warm, aber am Sonntag ist es kalt, und es schneit.

U2 ...

Następnym krokiem jest polecenie uczniom, aby zapoznali się ze słownictwem z szarej ramki ze strony 33. (ćwiczenie A4). Po wyjaśnieniu nieznanych słów nauczyciel opowiada następującą sytuację:

N: Es ist Sonntag. Das Wetter ist schön. Die Sonne scheint, und es ist sehr warm. Was kann man (bei dem Wetter) machen?

U: Man kann einen Ausflug machen.

N: Es ist Sonntag. Das Wetter ist schlecht. Es ist kalt und es regnet. Was kann man (bei dem Wetter) machen?

U: Man kann basteln/ mit dem Computer spielen ...

Praca w parach. Jeden z uczniów obmyśla sytuację i zadaje pytanie, drugi odpowiada. Następnie zamieniają się rolami.

Jeśli nauczyciel dysponuje odpowiednią ilością czasu, może teraz zaprezentować nagranie wideo, wycinki z gazet lub wykorzystać nagranie na taśmie (*Zeszyt ćwiczeń*, strona 52/B3)

Ostatnim elementem lekcji będzie zadanie pracy domowej: powtórzenie wiadomości z ostatnich dwóch lekcji oraz zadanie pisemne z *Zeszytu ćwiczeń*, strona 52/B4

9. Ścieżki edukacyjne

Ścieżki edukacyjne to działania nauczycieli w sferze programowego funkcjonowania szkoły polegające na szukaniu związku pomiędzy poszczególnymi przedmiotami nauczania.

Mają one na celu całościowe postrzeganie człowieka i otaczającej go rzeczywistości.

Nowoczesny program nauczania zakłada holistyczne (całościowe) podejście do procesu uczenia się. Nauczanie zintegrowane to dominujący typ nauczania na poziomie szkoły podstawowej, a według *Podstawy programowej*, do zadań gimnazjów będzie należało stwarzanie warunków do wyżej wymienionego nauczania. Nauczanie zintegrowane kładzie nacisk na rozwój kompetencji oraz na dostosowanie nauczania do zmieniającego się świata oraz potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży. Tak więc nauczyciele języków obcych powinni włączyć się do realizacji programu według zaplanowanych w szkole ścieżek edukacyjnych.

Ścieżki te to nowa forma nauczania wprowadzona w *Podstawie programowej*. Ścieżki przedmiotowe (realizowane, na przykład, metodą projektu) przyczyniają się nie tylko do budowy spójnej wizji świata dziecka, ale przygotowują je do życia, uczą szerokiego wykorzystywania wiedzy i umiejętności. Są one miniprogramami szkoły, które mogą jednoczyć się:

- wokół problemów (reakcja na wydarzenie)
- wokół treści (różne reakcje na jedno wydarzenie)
- wokół kompetencji kluczowych (uczenie się, myślenie, poszukiwanie, doskonalenie się, komunikowanie się, współpraca, działanie).

Przykładem realizacji ścieżek przedmiotowych przy omawianiu tematu Świąt Bożego Narodzenia w klasach IV-VI szkoły podstawowej może być opracowanie projektu uwzględniającego:

- zdobycie wiedzy na temat pochodzenia zwyczaju ubierania choinki (np. na zajęciach z języka polskiego lub historii)
- omówienie zwyczajów związanych ze Świętami Bożego Narodzenia w krajach niemieckiego obszaru językowego z użyciem autentycznych tekstów, nagrań wideo ... (na zajęciach z języka niemieckiego)
- wykonanie stroika, wieńca lub kalendarza adwentowego (na zajęciach z techniki lub plastyki)
- nauczenie śpiewania kolędy niemieckiej (na zajęciach z muzyki).

Jednym ze sposobów włączenia się do działań międzyprzedmiotowych jest korzystanie z autentycznych tekstów prasy niemieckojęzycznej budzące w uczniu stopniowo potrzebę samodzielnego sięgania do obcojęzycznych źródeł. To działanie rozwinięte w nim, między innymi, kompetencje kluczowe poszukiwania i doskonalenia się. Teksty te i zdobyte dzięki nim informacje mogą być włączone do realizowanych przez nauczycieli innych przedmiotów projektów dotyczących aktualnych wyda-

rzeń, których echo można znaleźć w prasie niemieckojęzycznej. Kontekstu artykułów uczniowie klas niższych domyślają się z zawartych w tekście internacjonalizmów, liczb, imion własnych, informacji zawartych w ilustracjach. (Informacją może być także fakt, że dane wydarzenie znalazło się w prasie na pierwszej stronie.) Stopniowo, wraz z poszerzaniem kompetencji językowych, stosując strategie selektywnego rozumienia tekstu, uczeń rozpoznaje coraz szerzej treść artykułów.

10. Strategie uczenia się

W procesie kształcenia niezwykle ważne jest przygotowanie ucznia do samodzielnego uczenia się. W rozwijaniu tej umiejętności szczególną rolę odgrywają wpojone od pierwszych lat nauki strategie uczenia się. Stosowanie strategii czyni proces uczenia się nie tylko efektywniejszym, ale stymuluje także proces samowychowywania się. Warunkiem skuteczności używania przez ucznia strategii jest stosowanie ich w szkole.

Tabela wybranych strategii uczenia się

Kompetencje językowe	Przygotowanie procesu uczenia się	Kierowanie procesem uczenia się
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> ● poznanie technik czytania <ul style="list-style-type: none"> — całościowe (o co chodzi w tekście) — selektywne (poszukiwanie potrzebnych informacji) — szczegółowe (każde zdanie ważne) ● podkreślanie słów kluczowych ● poszukiwanie odpowiedzi na <i>W-Fragen</i> ● ... 	<ul style="list-style-type: none"> ● używanie słownika ● notatki (na marginesie, na kartce ...) ● plan do tekstu (usystematyzowanie wiadomości) ● nauka pamięciowa ● ...
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> ● postawienie zadania: „dlaczego, w jakim celu słucham, co chcę usłyszeć” ● poznanie technik słuchania <ul style="list-style-type: none"> — całościowe (o co chodzi w tekście) — selektywne (poszukiwanie potrzebnych informacji) — szczegółowe (każde zdanie ważne) — ... 	<ul style="list-style-type: none"> ● robienie notatek ● zaznaczanie w przygotowanym tekście potrzebnych informacji ● ...
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> ● przepisywanie ● robienie szybkich notatek ● rysunki, symbole ● skróty ● przygotowanie potrzebnego słownictwa, zwrotów ● plan ● ... 	<ul style="list-style-type: none"> ● obserwacja własnych błędów ● zapisywanie trudnych wyrazów na planszach ● poszukiwanie uzasadnienia pisowni, ● zbieranie wyrazów o podobnej pisowni ● poszukiwanie ćwiczeń gramatycznych dotyczących własnych błędów ● korzystanie ze słownika, gramatyki ● korzystanie z własnego planu, notatek ● zapisywanie codziennych własnych notatek w języku obcym

		<ul style="list-style-type: none"> • korzystanie ze wzorów zwrotów i słów poznanych w piosenkach i wierszach • ...
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • głośne wypowiedzanie myśli (mówienie sam do siebie) • powtarzanie • czytanie i powtarzanie treści tekstu (streszczanie) bez zagładania do tekstu • cichy monolog • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzenie planu rozmowy • przygotowanie listy słów i zwrotów • notatki • ćwiczenie wymowy, intonacji • nagrania magnetofonowe z własnymi wypowiedziami • korzystanie ze wzorów zwrotów i słów poznanych w piosenkach i wierszach
Słownictwo	<p>określanie znaczenia słów za pomocą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • języka ojczystego • języka docelowego • innego języka obcego • internacjonalizmu • kontekstu • obrazka, symbolu • zapoznanie się z budową słownika (skrót, symbolika, technika korzystania) • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie własnego słowniczka • założenia katalogu słówek • ćwiczenia utrwalające słownictwo <ul style="list-style-type: none"> — segregowanie słów wg np. różnych kategorii, znaczenia — skojarzenia z danym słowem, obudowa semantyczna — kartoteka moich błędów — słowa łatwe, trudne — ...
Gramatyka	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie się z symboliką części gramatycznej zawartej w moim podręczniku • poznanie budowy gramatyki podręcznej • zapoznanie się ze skrótami i nazwami używanymi w gramatyce • poznanie technik wizualizacji (tabele, odnośniki, kolory, symbole ...) • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielne dochodzenie do reguł • korzystanie z klucza • prowadzenie własnego zeszytu (oddzielnych kartek) do gramatyki • prowadzenie statystyki własnych błędów i poszukiwanie odpowiednich ćwiczeń • rozmowa z kolegą na tematy gramatyki, wyjaśnianie innym • „projekt” gramatyki • ...

Zasady stosowania strategii

Przy stosowaniu odpowiednich strategii uczenia się należy pamiętać:

- o uwzględnianiu indywidualnych predyspozycji ucznia do uczenia się (aktywizacja możliwie różnych zmysłów),
- o wieku uczniów (potrzeba imitacji, zabawy, ruchu),
- o odnoszeniu strategii do wszystkich sprawności językowych,
- o ich systematycznym stosowaniu na lekcjach,
- o zachęcaniu uczniów do poszukiwania własnych strategii uczenia się języka obcego,
- o angażowaniu emocji ucznia także przez humor,
- o ciągłym odwoływaniu się do jego doświadczeń, realiów świata dziecka, marzeń,
- o stworzeniu uczniom warunków do odkrywania swojego stylu uczenia się.

W wyniku systematycznego stosowania odpowiednich strategii uczenia się uczeń powinien:

- znać swój styl uczenia się, swoje tempo pracy,
- umieć samodzielnie zaplanować swój proces uczenia się,
- znać strategie czytania i słuchania tekstów i wiedzieć, jakiego typu rozumienia oczekuje się od niego,
- wiedzieć, jakie czynności trzeba wykonać przed przystąpieniem do pisania tekstu, o czym pamiętać w trakcie pisania i jak można sprawdzić własny tekst,
- znać całą gamę różnorodnych strategii i świadomie nimi operować (na przykład, strategie które uczą, przyspieszają uczenie się, utrwalają wiedzę, sprawdzają ją ...),
- umieć stosować poznane strategie na innych przedmiotach nauczania,
- świadomie korzystać z podręczników i zeszytów ćwiczeń, znać ich budowę i symbolikę,
- korzystać z materiałów pomocniczych (w tym ze słowników).

Nowoczesne podręczniki integrują strategie uczenia się z proponowanym materiałem. Polecenia ćwiczeń są tożsame z zastosowaniem strategii uczenia się. Podręcznik i książka ćwiczeń powinny zawierać odpowiednią symbolikę oraz wskazówki ułatwiające korzystanie z nich, ewentualnie oddzielną część poświęconą strategiom uczenia się.

11. Przewidywane osiągnięcia uczniów i propozycje metod ich oceny

Etap podstawowy

Program przewiduje, że pod koniec podstawowego etapu uczeń będzie rozumiał globalnie krótki słyszany tekst na znany mu temat, będzie też umiał poprawnie zareagować na polecenia nauczyciela. W tekście pisanym uczeń będzie umiał rozróżnić istotne, ważne i poszukiwane informacje, zapytać o nowe, nieznanne elementy i domyślać się ich znaczeń z kontekstu. Będzie też rozumiał nieskomplikowane kwestie, skierowane bezpośrednio do niego powoli i wyraźnie, oraz będzie umiał nawiązać, podtrzymać i zakończyć krótką rozmowę na znany mu temat, posługując się prostymi strukturami gramatycznymi i podstawowym słownictwem. Opanowanie sprawności pisania powinno umożliwić mu poprawne przepisanie tekstu, samodzielne sporządzenie krótkiej notatki, pisemną odpowiedź na pytania z ćwiczeń.

Na pierwszym etapie uczeń może popełniać błędy w zakresie sprawności mówienia i pisania.

W ciągu tego etapu uczeń zdobędzie też podstawowe informacje o krajach niemieckojęzycznych i pozna inne zjawiska kulturowe (nazwy geograficzne, imiona, nazwiska, fakty) oraz, co równie ważne, pozna sposoby pracy i będzie umiał wybrać i zastosować te strategie uczenia się, które będą dla niego najbardziej efektywne w zdobywaniu umiejętności przekazywania ważnych informacji w języku obcym.

Uczeń pozna też pewną liczbę piosenek, wierszyków i rymowanek.

Etap kontynuacji

Proponowany program przewiduje, że pod koniec etapu kontynuacji, a więc po sześciu latach nauki języka obcego, uczeń będzie rozumieć globalnie usłyszany, dłuższy tekst na znany mu temat oraz będzie domyślał się znaczenia i treści tekstów na tematy nie związane bezpośrednio z dniem codziennym, wyrażanych za pomocą bardziej skomplikowanych struktur i przy użyciu stosunkowo bogatego zakresu leksykalnego. Będzie też rozumiał całościowo dłuższe fragmenty programów telewizyjnych. Sprawność czytania ukształtowana powinna być na poziomie umożliwiającym zrozumienie globalne niedługich tekstów z prasy młodzieżowej dotyczących znanych uczniowi tematów. Uczeń powinien też umieć przeczytać płynnie na głos niedługi tekst zawierający znane słownictwo. Korzystając z bardziej skomplikowanych struktur gramatycznych i operując adekwatnym słownictwem uczeń powinien móc wziąć udział w rozmowie z partnerem, wymienić informacje i spostrzeżenia, poinformować o swoich uczuciach oraz opowiedzieć o zaistniałych zdarzeniach i sytuacjach.

W zakresie sprawności pisania będzie umiał sporządzić samodzielnie notatkę, napisać list formalny i nieformalny, opisać zaistniałe sytuacje.

Uczeń zdobędzie dużo informacji z szeroko rozumianej dziedziny realioznawstwa, będzie świadom systemowej i logicznej budowy języka, będzie samodzielnie poszukiwać adekwatnych form wyrazu swoich myśli i intencji, pogłębi też świadomość komunikatywnej funkcji języka.

Wzrośnie również jego umiejętność zdobywania, przetworzenia i przekazania informacji z zakresu różnych dziedzin życia.

Kontrola osiągnięć uczniów

Zgodnie z założeniami niniejszego programu (podążanie procesu nauczania za rozwojem intelektualnym ucznia i procesami poznawczymi, podkreślenie roli strategii uczenia się celem przyrostu poszczególnych sprawności komunikacyjnych) również kontrola i ocena ucznia prowadzona powinna być, przede wszystkim, w formie analizy etapowych osiągnięć ucznia i przekazywania mu informacji zwrotnych dotyczących osiągnięć i braków, wspomagając i ukierunkowując dalszą jego pracę nad językiem niemieckim.

Uczeń ma prawo wiedzieć, czego się będzie uczyć. Powinien być poinformowany, czego się od niego oczekuje i w jaki sposób będzie oceniany za swoją pracę (odpowiedzi ustne, pisemne, zaangażowanie, praca własna).

Program ten zakłada, zgodnie z reformą systemu edukacji, następujące elementy systemu oceniania:

- samokontrolę i samoocenę ucznia,
- ocenę wewnątrzszkolną – bieżącą i etapową – prowadzoną systematycznie przez cały czas nauki (ma ona uświadamiać stopień opanowania umiejętności, wdrażać do systematycznej pracy i zwiększać poczucie odpowiedzialności ucznia za czynione postępy),
- ocenę zewnętrzną, jednorazową (egzamin końcowy podsumowujący sześć lat pracy nad zdobywaniem kompetencji porozumiewania się w języku obcym, przygotowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną).

Samokontrola i samoocena ucznia

Mając na celu zwiększenie stopnia samoodpowiedzialności ucznia za czynione postępy program ten proponuje zamieszczenie w podręcznikach lub zeszytach ćwiczeń zestawu zadań wraz z kluczem, przeznaczonych do samodzielnego wykonania przez ucznia. Drugim elementem zwiększającym świadomość czynionych postępów powinien być arkusz do samodzielnego pomiaru przyrostu umiejętności zamieszczony w podręczniku po każdej jednostce lekcyjnej lub po określonej partii materiału. Arkusz ten powinien różnicować postępy dotyczące sprawności językowo-komunikacyjnych i elementów leksykalno-gramatycznych.

Karta samooceny ucznia (przykład)

	Umiem, potrafię	☺	☹	☹	Uwagi
1	przywitać się i pożegnać				
2	zapytać o zdrowie i odpowiedzieć na pytanie o moje zdrowie				
3	zapytać o drogę i opisać ją				
4	wyrazić swoje życzenie				
5	napisać kartkę pocztową z pozdrowieniami				
6	...				

Listę umiejętności przygotowuje nauczyciel, np. na początku roku. Jest to wówczas plan działań na semestr bądź rok. Można to zrobić także, krok po kroku, razem z uczniami.

W uwagach uczniowie mogą, np. w sytuacji, gdy wystawili sobie znaczek ☹, zapisać, gdzie znajdują potrzebne im informacje na temat danej sytuacji (strona w książce, temat w zeszytcie).

Karta samooceny ucznia może zostać uzupełniona oceną nauczyciela weryfikującą zdanie ucznia o jego umiejętnościach.

Przykładowa karta samooceny ucznia i obserwacji nauczyciela

		Meine Note		Die Note meines Lehrers		Bemerkungen
		☺	☹	☺	☹	
	Ich kann ...	☺	☹	☺	☹	
1	einen Weg beschreiben					
2	einen kurzen Brief schreiben					
3	mein Zimmer beschreiben					
4	Ich verstehe einen Zeitungstext (Musik)					
5	Ich kann einen Dialog zum Thema (Titanic) führen					
6	...					

Ocena wewnętrzna

Nauczyciel realizujący niniejszy program uwzględnić będzie musiał w swojej pracy zaplanowanie i przeprowadzenie różnorodnych ćwiczeń kontrolnych i ćwiczeń przeznaczonych do samokontroli, krótszych i dłuższych testów sprawdzających oraz wspólną z uczniem interpretację osiągniętych wyników.

Aby ułatwić mu to zadanie, program nasz proponuje, aby:

- globalna koncepcja testów odpowiadała priorytetowym celom zawartym w niniejszym programie oraz każdorazowo wyznaczonym celom operacyjnym realizowanym na lekcjach,
- każdorazowo przeprowadzany test spełniał następujące zasadnicze kryteria:
 1. miał jasno sprecyzowany cel i obejmował dokładnie ćwiczony zakres i sprawność
 2. obejmował ćwiczenia sprawdzające umiejętność stosowania odpowiedniej strategii
 3. posiadał te same kryteria pomiaru
 - a. wartości punktowe
 - b. precyzyjne polecenia odpowiadające taksonometrii celów
 - c. przewidziany czas wykonania

4. Zapewniał daleko idącą obiektywność oceniania (określenie granic punktowych odpowiadających poszczególnym ocenom szkolnym)
5. Zawierał różnorodne typy zadań testowych

Uwzględniając zasadę indywidualizacji nauczania nauczyciel powinien przygotować dodatkowe zadanie, wykraczające poza testowany materiał, z przeznaczeniem dla uczniów wybitnie zdolnych.

Proponujemy, aby przygotowany przez nauczyciela test obejmował następujące grupy zadań:

- Zadania dotyczące sprawdzenia rozumienia tekstu słyszanego (Hörverstehen) przewidujące, na przykład:

1. zadania typu prawda-falsz
2. zadania typu multiple-choice
3. przyporządkowanie obrazków i fragmentów tekstu
4. ułożenie prawidłowej kolejności słyszanych zdań
5. wybranie ze zbioru podanych informacji tych, które dotyczą tekstu słyszanego
6. narysowanie treści
7. proste pytania do tekstu

- Zadania dotyczące sprawdzenia rozumienia tekstu pisanego (Leseverstehen) przewidujące, na przykład:

1. zaznaczenie odpowiedniej informacji w tekście
2. uporządkowanie tekstu w logiczną całość
3. odpowiedzi na pytania
4. znalezienie odpowiedniego tytułu lub pointy
5. zadania typu prawda-falsz
6. zadania typu multiple-choice

- Zadania dotyczące sprawności mówienia (mündlicher Ausdruck)

Adekwatnym sposobem sprawdzenia sprawności mówienia jest bieżąca kontrola prowadzona w formie rozmowy na każdej lekcji

Ponieważ trudno sobie wyobrazić ze względów organizacyjnych przeprowadzenie jednocześnie przez jednego nauczyciela w klasie lub grupie części testu sprawdzającego kompetencje komunikacyjne uczniów, proponujemy zadanie opisujące w języku polskim dokładnie daną sytuację komunikacyjną i polecające uczniowi sformułowanie i zapisanie zdania, które powiedziałaby on w tej sytuacji.

Innym rodzajem zadania może być uzupełnienie roli w dialogu czy napisu w dymku komiksowym (sprawdzając to zadanie nauczyciel bierze pod uwagę adekwatność komunikacyjną rozwiązania, nie ortografię).

- Zadania dotyczące sprawności pisania (schriftlicher Ausdruck) przewidujące, na przykład:

1. podpisy do obrazków
2. napisanie krótkiego listu na zadany temat
3. napisanie kartki z pozdrowieniami lub z życzeniami
4. napisanie planu dnia

- Zadania sprawdzające kompetencje gramatyczno-leksykalne przewidujące, na przykład:

1. zadania typu multiple-choice
2. zadania typu C-test
3. zadania typu Cloze-test
4. teksty z lukami
5. transformację

- Dyktanda

Do zadań nauczyciela należeć też będzie ustalenie prawidłowej proporcji między poszczególnymi typami zadań, dostosowanie ich do wieku uczniów, dobór ciekawych sytuacji i autentycznych tekstów. Zdecydowanie należy dążyć do przyzwyczajania uczniów do rozwiązywania zadań sprawdzających wszystkie wymienione wyżej zakresy i sprawności i nieograniczania się do testowania tylko poprawności morfosyntaktycznej i leksykalnej.

Uwzględniając stopień rozwoju intelektualnego ucznia, początkową dominację sprawności receptywnych i zróżnicowany stopień otwartości zadań, program ten proponuje wykorzystywanie na etapie podstawowym (w klasach IV-VI) testów z przewagą zadań zamkniętych i półotwartych i stopniową zmianę tej proporcji na etapie kontynuacji, w klasach 1-3 gimnazjum.

Kontrola wyników na etapie podstawowym w klasach IV-VI powinna obejmować:

1. kontrolę sprawności językowych receptywnych i produktywnych związanych z omawianymi tematami,
2. kontrolę poprawności gramatycznej i leksykalnej,
3. kontrolę podstawowej wiedzy z realizownawstwa (w języku ojczystym).

(Zakres tematyczny, leksykalny i gramatyczny dla etapu podstawowego – por. rozdział 8, Tabelaaryczne zestawienie materiału nauczania)

Ocena, pomiar dydaktyczny

Całościowy wynik wyrażany za pomocą oceny szkolnej powinien być wypadkową osiągnięć z poszczególnych części testu.

Proponujemy następujący rozkład procentowy:

Rozumienie tekstu słuchanego	ok. 20%
Rozumienie tekstu czytanego	ok. 15%
Słownictwo i gramatyka	ok. 20%
Sprawność pisania	ok. 15%
Sprawność mówienia	ok. 15%
Realizownawstwo	ok. 10% (jest elementem dającym szansę uczniom słabszym językowo)
Umiejętność zastosowania	ok. 5%
odpowiedniej strategii	

Jeśli nauczyciel nie decyduje się na osobne ćwiczenie sprawdzające umiejętność zastosowania danej strategii (włącza ją w postaci poleceń), musi inaczej rozplanować wartości procentowe.

Kontrola wyników na etapie kontynuacji

Kontrola wyników na etapie kontynuacji w kl. 1-3 gimnazjum powinna obejmować:

- kontrolę sprawności językowych receptywnych i produktywnych związanych z tematami
 - kontrolę poprawności gramatycznej i leksykalnej
- (zakres tematyczny, leksykalny i gramatyczny dla etapu kontynuacji, por. rozdział 8, Tabelaaryczne zestawienie materiału nauczania).

Elementy realizowalności zawarte są w powyższych częściach składowych, ponieważ celem testu jest sprawdzenie kompetencji językowych.

Powyższe zalecenia dotyczące kontroli i oceniania powinny być skorelowane z wewnętrznym systemem oceniania wypracowanym przez poszczególne szkoły.

Przystępując do konstrukcji testu końcowego po zakończeniu etapu kontynuacji, nauczyciel powinien zapoznać się z odnośnymi zaleceniami Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i uwzględnić je w przygotowywanym teście.

Ocenianie, niezbędny krok w życiu szkoły, to niezwykle trudna i skomplikowana powinność nauczyciela. Ocenianie powinno spełniać dwie podstawowe funkcje:

- klasyfikacyjną
- diagnostyczną.

Ocena klasyfikacyjna jest wyrażona umówionym symbolem i służy zróżnicowaniu oraz uporządkowaniu osiągnięć uczniów zgodnie z pewną skalą.

Ocena diagnostyczna ma za zadanie wspieranie szkolnej kariery ucznia, monitorowanie jego postępów i określenie indywidualnych potrzeb.

W nowoczesnym nauczaniu, którego jednym z głównych celów jest nauczenie samodzielności, wzrasta rola funkcji diagnostycznej oceny. Diagnoza wiedzy i umiejętności ucznia, aby była skuteczna, powinna odbywać się w miarę często, systematycznie i konkretnie. Ponieważ zadanie to jest bardzo trudne, szczególnie w sytuacji, gdy nauczyciel uczy wiele klas, proponujemy stosowanie odpowiednich formularzy lub kart obserwacji uczniów. Karty obserwacji to nie tylko narzędzie, które zbliży naszą ocenę końcową do najbardziej obiektywnej, ale także może być dokumentem pomocnym w rozmowie z rodzicami, a także z samym uczniem.

Karta obserwacji ucznia

Nazwisko i imię ucznia

klasa

Data:

	krótki opis umiejętności: doskonale, bardzo dobrze, wystarczająco, daje radę, próbuje, nie potrafi					
mówienie						
pisanie						
czytanie						
słuchanie						
gramatyka						
słownictwo						
testy						
aktywność						
praca grupowa						
prace domowe						
...						

Podsumowując, pragniemy podkreślić, że proponujemy Państwu program w miarę uniwersalny i otwarty, umożliwiający elastyczne dopasowywanie treści, celów, kategorii gramatycznych oraz stosowanie efektywnych metod ich realizacji. Wierząc, że Program ten umożliwi wszystkim uczniom opanowanie języka niemieckiego w stopniu pozwalającym na efektywne porozumiewanie się z niemieckojęzycznym partnerem, zapraszamy do pracy z naszym programem i życzymy Państwu i Państwa uczniom sukcesu edukacyjnego.

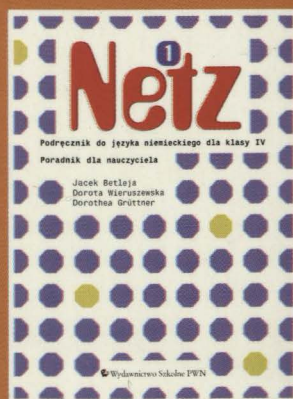
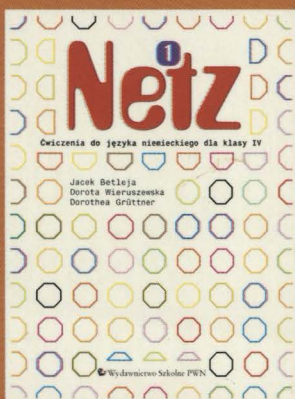
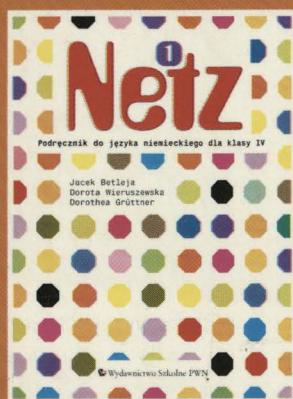
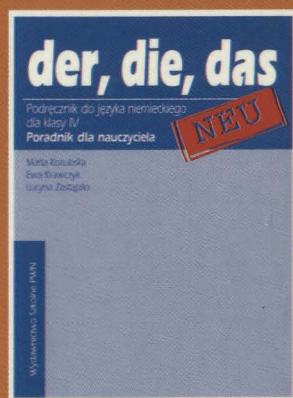
Rozkład materiału		Rok szkolny	
		klasa grupa	klasa grupa
I SEMESTR			
II SEMESTR			

NOTATKI

NOTATKI

Wydawnictwo Szkolne PWN Sp. z o.o.
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
Wydanie czwarte
Arkuszy drukarskich: 3,0
Skład i łamanie: LOGOSCRIP T
Druk zakończono w lutym 2003 r
Druk i oprawa: GRAFMAR Sp. z o.o.
36-100 Kolbuszowa Dolna, ul. Wiejska 43

Niniejszy program może być realizowany
w pracy z następującymi seriami podręczników:
der, die, das NEU oraz **Netz**



e-mail: wspwn@wspwn.com.pl
strona [www: www.wspwn.com.pl](http://www.wspwn.com.pl)
bezpłatna infolinia: 0 800 22 33 44

ISBN 83-7195-006-3



9 788371 950063